CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

चाँदनीशाहविरचिताः गीति-कविताः

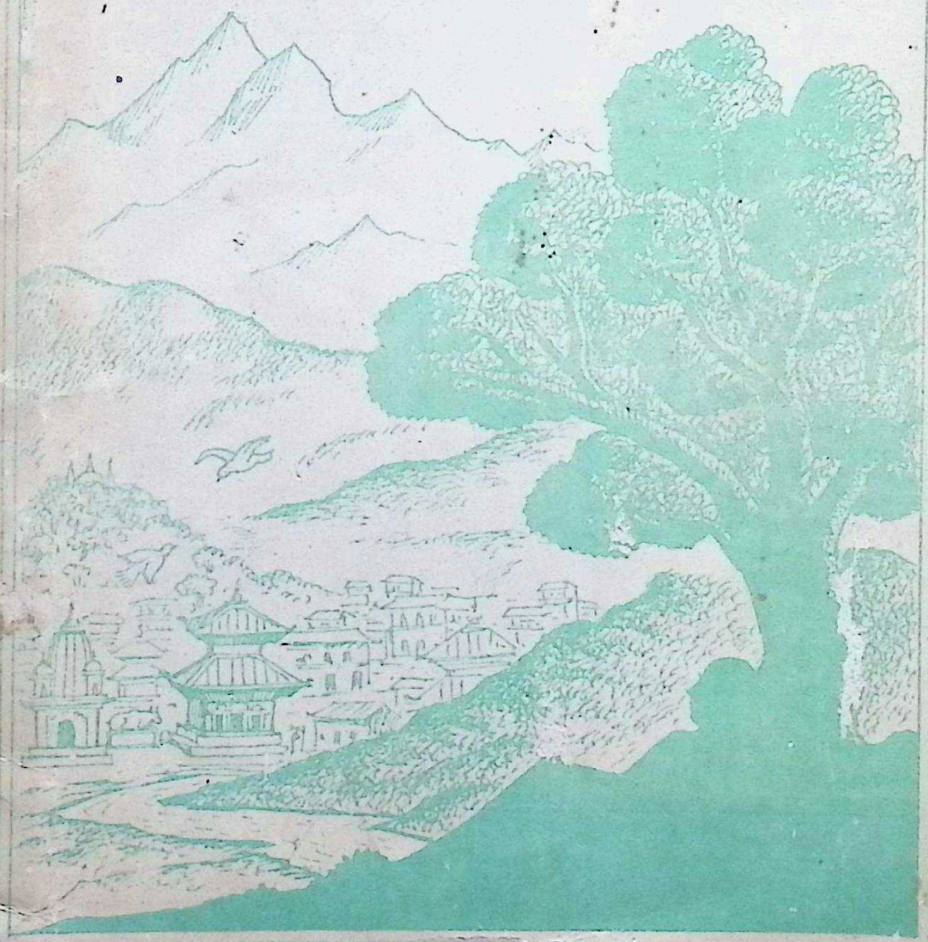

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

विश्वादागतविश्वहिन्दुमिलितं सम्मेलनं धार्मिकम्
विश्वं शान्तिमयं करोतु निखिलं तै विश्वशान्तिप्रणैः
जातिप्रत्ययरङ्गभेदशमनी जागर्तिराध्यात्मिकी
विश्वे स्यादिति टेलिभिजनमिदं नेपालमाकाङ्क्षति

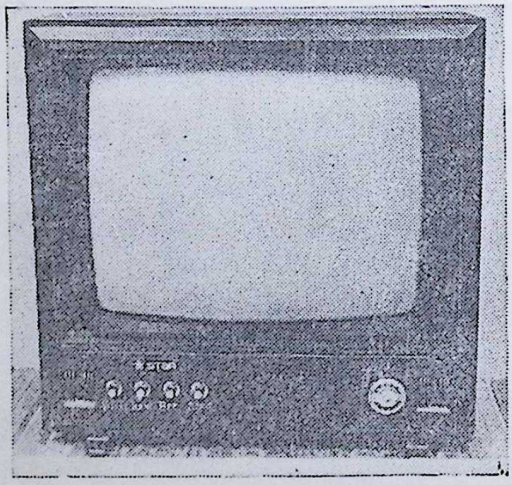

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

चाँदनीशाहविरचिताः
गीति-कविताः

रसास्वादनार्थ

प्रिय विद्वान् भाई श्री नवराज कटेललाई
उपहारीकृत
ऋषि
०४/१२/२२

रूपान्तरयिता
डा. ऋषि प्रसाद शर्मा

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

प्रकाशकम्–नेपालटेलिभिजनम्

सिंहदरवार, काठमाण्डौ ।

पत्रमञ्जूषा ३८२६

आवरणसज्जा–दीपक जोशी

प्रथमं संस्करणम्–१०००

प्रकाशनतिथिः– विश्वहिन्दुसम्मेलनस्य पावनप्रसङ्गे वि. सं. २०४४ रामनवमीतिथौ प्रकाशितम् ।

मूल्यम् ५०।–

मुद्रकः विजय प्रिन्टिङ्ग प्रेस, पुतली सडक, काठमाण्डौ । फोनः ४-१२०९०

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

कवयित्री चाँदनीशाह

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

मत्कथनम्

नेपालीगीति–कविताकाशे चन्द्रमा इव चकास्ति चाँदनीशाहसंज्ञा। वेदनाया उल्लासस्य च सत्यतिशये मानवहृत्तन्त्री स्पन्दमाना यत् सहृदयहृदयावर्जकं रणनं प्रस्तौति तदेव गीतिकाव्यमिति संज्ञया व्यपदिश्यते। आत्मानुभूतिरेव गीतकाव्यस्य प्राणतत्वम्। गीतकर्त्र्याः कारुण्यसागरे हृदये देशस्य कोणे कोणे वात्सल्यवशाद् भ्रमणप्रक्रमे दीनानां धनहीनानां जनानां दयनीयां हीनाश्च दशां दृष्ट्वा वेदनया द्रवीभावादुल्लसितानां भावानामेवोन्मेषो गीतिकाव्यरूपेण प्रवहन्नस्ति। अस्या गीतात्मकपद्यानि सर्वोच्चायां हिमशैलमालायां अन्येषु गिरीणां शिखरेषु तलेषु च विचरन्ति कदाचिदस्मान् प्रकृतिरङ्गशालाया अद्वितीयं सौन्दर्यं परिचाययन्ति, कदाचिज्जनजीवनस्य यथार्थं चित्रं प्रदर्शयन्ति, कदाचिद् विश्वस्य कोणे कोणे शान्तिसन्देशं प्रसारयन्ति, कदाचिन्निर्धनानां भग्नप्रच्छदगृहाभ्यन्तरे प्रापयन्ति, कदाचित् क्षमाशीलाया जनन्या इव धरण्या उरसि स्वसन्ततेः कारुण्यादुद्भवतां वेदनात्मकभावानामवगमायोपदिशन्ति, अन्येषां कृते जीवितव्यमिति सन्देशं च श्रावयन्ति। तानि गीति – पद्यानि कदाचित् प्रेमजगति नयन्ति, कदाचिच्च मध्यदेशस्य सस्यश्यामलायां भूम्याम्, कदाचित् नदीनां, वनानां, तत्प्रान्तानाञ्च समीपं प्रापयन्ति, कदाचित् पक्षिणां प्रसूनानाञ्च देशे भ्रामयन्ति, कदाचिदनुरागस्य कुत्राप्यलभ्यां परिभाषां सूचयन्ति, तस्यानुरागस्य महिमानं दर्शयित्वा स्वार्थहीने निष्कामेऽनुरागे एव परमात्मनः प्रकाशः प्राप्य इति दृढं प्रतिपादयन्ति, कदाचिच्च स्वयमात्मनोऽवबोधेच्छामुद्गिरन्ति। इत्थमेव स्वदेशस्य, स्वधर्मस्य, स्वजातेः स्वसंस्कृतेः स्वभाषायाश्च गौरवं प्रस्तुतवतां भावानां प्रतीकतया सूचकान्येतानि पद्यानि देशस्य भाविसन्ततिपरम्परां वीरत्वं, पराक्रमञ्चावलम्ब्य जन्मभूमे रक्षार्थमुद्बोधयन्ति।

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

वस्तुतः स्वानुभूतेस्तीव्रा हार्दिकता, गीतस्य लयात्मकत्वम्, भाषाया भावानुरूपत्वम् इत्येतै र्हेतुभिः चाँदनीशाहाभिधेयायाः कवयित्र्या गीतिकाव्ये हृदयस्पर्शे शक्ति विद्यते। गीतकारो यदा स्वात्मनि लीनो भावविह्वलो भवति तदा तन्मानसं गीतिरूपेण द्रवीभूय जनमानसमान्दोलयति। सोऽयं भाव आह्लादस्य, वेदनायाः, भक्तेः, अनुरागस्य यस्यापि भवेत् तत्र समानतया तन्मयतामपेक्षते। अस्याः कवयित्र्या गीतिकाव्ये आत्मानुभूतिस्तथा साफल्येनाभिव्यज्यते येन तत्रापूर्वा तन्मयत्वापादिनी शक्ति विद्यते।

अस्मद्देशे यस्माद्राजभवनवातावरणात् राष्ट्रस्य चैतन्यशक्तिः स्फुरति तस्या एव पल्लवपुष्पादिरूपेण एतत् गीतिकाव्यं विराजते। काव्यकलानैपुण्येन लोकतत्वसामञ्जस्येन च चाँदनीशाहविरचितगीत्यात्मकपद्यानि कलामर्मज्ञानाम् अन्येषां साधारणजनानाञ्च समानरूपेण सुग्राह्याणि सन्ति। एषां पद्यानां रचयित्री अस्माकमेव ममतामयी पञ्चश्रीसमलंकृता **साम्राज्ञी ऐश्वर्यराज्यलक्ष्मीदेवीशाह वर्तते**। तस्या एव महाभागायाः काव्यक्षेत्रे प्रकाशते चाँदनीशाहाख्यमभिधानम्। इदमस्माकं कृते महतो गौरवानुभवस्य गर्वस्य च मूलमस्ति।

एतत्काव्यमात्मनो वस्तुसौन्दर्येण पदसौष्ठवेनालङ्कृतिवैशिष्ट्येन सत्प्रेरणाजनकत्वरूपेण कर्मसौन्दर्येण च विभूषितमिति आङ्गलभाषायां हिन्दीभाषायाञ्चानूदितमस्ति। अत एव एतत् काव्यम् 'आत्मा खलु विश्वमूलम् "वसुधैव कुटुम्बकम्" स्वदेशो भुवनत्रयम्' इति विश्वात्मभावस्योद्भाविन्यां विश्वस्यातिप्राचीनायां सुचेतनायां संस्कृतवाण्यामपि अस्मदग्रजेन केनापि संस्कृतविदुषा कृतनवीनावतारं सर्वेषां प्रमोदाय भवेदिति महतीमाशालतासन्तर्ति स्वान्ते मदीयेऽहमधारयम्। परं न जाने किमिति संस्कृतविदुषामस्मिन् कर्मणि धियः प्रसरो नाभवदिति। एतस्मिन्नेव प्रसङ्गे अस्मद्देशे भाविनि विश्वहिन्दुसम्मेलने समागतानां विश्वस्य विशिष्टविदुषां समाजे संस्कृतमाध्यमेन चाँदनीशाहकृतगीतिकाव्यरसानन्दं

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

वितरितुं मम मनसि समुद्भूता कियद्दिवसपूर्वं महती कामना। तामेव कामनां कार्यरूपे परिणमयितुं कृतयत्नोऽहमभवम्। यद्यप्यहं संस्कृतक्षेत्रे एतद्देशीयविद्वत्सु कनिष्ठतम शिशुरेवास्मि, तत्रापि सम्मेलनारम्भस्य सन्निहिततयाऽल्पः समयः, तथापि कार्यगौरवं निभालयता मया संस्कृतछात्रतया संस्कृतानुरागाच्च "अकरणान् मन्दकरणं श्रेयः" इति नीतिवाक्यं स्मृत्वा सरभसं यथामति गीतिकाव्यानुवादं विधाय तत्प्रकाशनार्थमनुमतियाचिता। सरस्वत्याः प्रसादात् तत्प्रकाशनार्थं मया राजप्रासादादधिगतश्च स्वीकृतिपत्रम्। अनन्तरमहं नेपालस्थितस्य विश्वहिन्दुसङ्घस्य अध्यक्षोपाध्यक्षयोः समीपं गत्वा हिन्दुसम्मेलने तेषां गीतिपद्यानां प्रस्तुतिरूपमुद्देश्यमभिधायैतत्प्रकाशनादिविषये सहयोगार्थं प्रार्थितवान्। परं ताभ्यां विषयेऽस्मिन्न काऽप्यभिरूचिः प्रदर्शिता, केवलं ममोत्साहभङ्ग एव विहितः। अतो हिन्दुसंस्कृतेः संस्कृतभाषायाश्च सेवायां समर्पितात्मत्वेनोपस्थितास्तत्रभवन्त इमां भणितिं स्वमनसि दृढमवतारयन्त्विति ममास्ते ऽनुरोधः—

श्रमेण दानेन विबोधनेन सत्याश्रयेणाथ जनानुरक्त्या।
कार्याणि सिद्धिं समवाप्नुवन्ति न वा वृथाऽडम्बरकल्पनेन॥

तत्पश्चात् हिन्दुसम्मेलनस्यावसरे प्रचार–प्रसार समितेः संयोजकपदमलङ्कुर्वद्भिः श्री रामचन्द्र न्यौपाने महोदयैरेकं पत्रं एषां गीतिपद्यानां प्रकाशनार्थं सूचनाविभागे प्रेषितम्। परं तत्रत्येन निर्देशकमोदयेन एतावताल्पेन समयेनैषां पद्यानां प्रकाशनं न सम्भवतीति उपेक्षैव कृता। अनुवादापेक्षया प्रकाशकान्वेषणे ऽप्यधिकं समयं श्रमं च कल्पयित्वा ऽतीव रूग्ण इवाहं संवृत्तः।

इत्थं रूग्णप्रायावस्थायामप्यहं हतोत्साहतां तिरस्कृत्य महिला संगठनस्य, सामाजिकसेवाराष्ट्रियसमन्वयपरिषदः, आदर्श मुद्रणालयस्य, श्रेष्ठिनां महाजनानां च द्वारेषु गत्वा एतत् रूपान्तरं मुद्रयितुं सहयोगाय प्रार्थितवान्। परन्तु देशभक्ति-राजभक्तिसंस्कृतस्नेहाडम्बरमात्राणां स्वार्थैकजीवानां तेषामत्र दृष्टिरेव न जाता। तेषां गृहेषु कार्यालयेषु च प्रधावन् श्रान्तोऽहं पराजित इव सम्मेलनारम्भतिथे दिनद्वयपूर्वमेव परोपकारैकजीव-

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

नानां साहित्यसंगीतकलामर्मज्ञानां गुणैकपक्षपातिनां सम्प्रति नेपालटेलिभिजनसंस्थानस्य अध्यक्षपदं महाप्रबन्धकपदञ्चालंकुर्वतां तत्र भवतां श्रीमतां नीरविक्रम शाहमहाभागानां सविधे निजां समस्यामश्रावयम्। सधैर्यं श्रुत्वा मम वेदनां ते अस्मिन् शुभकार्यसंसाधने भवान् कथं विलम्बेन प्राप्त इति समाश्वास्य सत्वरमेव प्रकाशनाय सर्वां व्यवस्थां विहितवन्तः। इत्थं राष्ट्रभक्तिराजभक्तिहिन्दुसंस्कृतिसमनुप्राणिताः ते महोदयाः न केवलं संस्कृतसेविनामग्रगण्या अपितु सर्वत्रोपेक्षितं मादृशं युवकं प्रोत्साह्य "अयोग्यपुरूष नास्ति योजकस्तत्र दुर्लभः" इति तथ्यं प्रमाणितवन्तः। तेषामेव कृपापूर्णेन सहयोगेन इमां रूपान्तरात्मिकां कृतिं भवतां समक्षे प्रस्तोतुमहं सफलो जातः। तदर्थमहं तेषामाजीवनं कृतज्ञो भविष्यामि। एवञ्च संस्कृतमपि संस्कृतसेवा-विकास-लोकसेवापरायणानां तेषाम् अमरत्वं निम्नपद्येन सूचयति –

जयन्ति ते सुकृतिनः लोकसेवापरायणाः।
नास्ति तेषां यशःकाये जरामरणं भयम्॥

वस्तुतस्तु सम्प्रति अत्रास्मद्देशे संस्कृतविकासे एकतो मोहान्धता बाधिका वर्तते चेदन्यतोऽपरिचयादुपेक्षा च मार्गावरोधं करोति। परमस्माभिरद्य व्यवहारे संस्कृतस्य यावदधिकमवहेलनं भवेन्नाम तथापि प्राचीनकालदेव संस्कृतभाषाया अस्मत्संस्कृतेश्च सम्बन्धोऽन्योन्याश्रित एव। अस्मद्देशस्येतिहासे याज्ञवल्क्य-विश्वामित्रप्रभृतीनां मन्त्रद्रष्टृणां महर्षीणामेव न, किन्तु देशरक्षायै तद्व्यवस्थायै हुतात्मनां क्रान्तिकारिणाम्, राज्ञां प्रजानाञ्चाध्ययन-मनन-चिन्तन-पूजनादिसाधनं संस्कृतभाषैवासीदितिविषयोऽयं राष्ट्रियैरभिलेखैरपि प्रमाणीक्रियते।

इत्थं संस्कृतभाषायां अस्माकं धर्मः, इतिहासः, जनान्दोलनम्, चिन्तनशैली, क्रान्तिः, संस्कृतिरित्येवन्मात्रं नास्ति, किन्तु सेयं संस्कृतभाषा विश्वशान्तेः, विश्वमैत्र्या, विश्वकल्याणस्याक्षयस्रोतः, ज्ञानविज्ञानयोरपूर्वा अमूल्या निधिश्च वर्तते। किञ्च संस्कृतभाषा नेपाली–हिन्दी–आँङ्गलभाषा

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

प्रभृतीना–माधुनिकभाषाणामेव न, मध्यकालिकपालि–प्राकृतादीनां प्राचीनानां ग्रीक-लेटिनप्रभृतीनामपि भाषाणां गतिदात्री जीवनदात्री चास्ति। विश्वस्यान्यभाषापेक्षया सुसाङ्ख्ययन्त्रे (कम्प्यूटर) अनुकूलतया प्रसिद्धया ऽनया संस्कृतगिरा ऽनेकैर्हेतुभिः विविधभाषासु विशिष्टं स्थानमधिकृतमस्ति। अतो विशेषेण वर्तमाने शताब्दिकाले बहूनां देशानां संस्कृतवाङ्मयक्षेत्रे ध्यानाकर्षणं जातमस्तीति सर्वविदितमेव। आर्यसंस्कृतेरनुयायितया ऽस्माकं प्राचीनभाषायाः संस्कृतगिरो विद्यमानतयैवास्मद्देशः संस्कृतवाण्या आर्यसंस्कृतेश्चोद्गमस्थलम्, संवैधानिकरूपेण विश्वस्यैकमात्रं हिन्दुराष्ट्रञ्च घोषितमस्ति। अत आर्यसंस्कृतेर्मूलस्य संस्कृतवाङ्मस्याधिकाधिकः प्रयोगः प्रचारश्चास्य देशस्य नैतिकं दायित्वपूर्णं कार्यमस्ति।

अतएव विश्वस्य विभिन्नदिग्भ्यो विदिग्भ्यश्च विश्वमैत्रीं, विश्वैक्यं मानवकल्याणञ्चोद्दिश्य तदनुकूलं शिवसङ्कल्पं च स्वमानसेषु सङ्गृह्यात्रोपस्थितानां भवतां समक्षे "गच्छ विश्वस्य कोणेषु शान्तिघोषं प्रसारयन्" इत्याकृतीनां विश्वशान्तिकामनां व्यञ्जयतां पद्यानां संस्कृतभाषायामनुवादपुरस्सरं प्रस्तुतिरूपो बालहठो मया विधीयते। यतो हि मम सर्वस्वमेव संस्कृतमस्ति, संस्कृतमेव मत्कृते सुधाधाराया अपि मधुरतरं आनन्ददं वस्तु वर्तते, संस्कृतभाषायामेवाहं विश्वैक्यरूपं पश्यामि। संस्कृतेनैव मानवस्य मानवेतरप्राणिनाञ्च हितं भवितेति दृढं विश्वसिमि। संस्कृतस्यैकः शब्दोऽपि साधु ज्ञातः सुप्रयुक्तश्च श्रेयसे भवतीति स्वपरिचितैः संस्कृतशब्दकदम्बैः प्रस्तुतानि इमानि पद्यानि अनूद्योपस्थापितवानस्मि। अस्तु।

गच्छतः स्खलनं क्वापि भवत्येव प्रमादतः।
हसन्ति दुर्जनास्तत्र समादधति सज्जनाः॥

विज्ञेषु किमधिकम्। जयतु संस्कृतम्।

विनयावनतः

डा० ऋषि प्रसाद शर्मा

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

अनुक्रमणिका

क्रमसंख्या	शीर्षक	पृष्ठ
१	आमा भएर हेर	१
२	शान्तिको ध्वनि छर्दै जाऊ	३
३	मेरो राजा	५
४	जहाँ जहाँ जान्छौ	७
५	पाए हुन्थ्यो	९
६	हिमश्रृङ्खलामा लालीले छोयो	११
७	सके पुग्छ	१३
८	उषाको लाली झैं	१५
९	मेरो मायाको संसार	१७
१०	उठिदिएछ माया यो हाम्रो	१९
११	के चढाउन सक्छु म	२१
१२	वाचाहरू त्यहाँ हुन्नन्	२३
१३	तिमीलाई विदा माग्नै दिइसकेथें	२५
१४	सुन्सान प्रकृतिको काखमा जव	२७
१५	शुभकामना	२९
१६	भरोसा वसेछ तिमीमा	३१
१७	मुटुको ढुकढुकी	३३
१८	बुवाप्रति छोरीको सम्झना	३५
१९	चाहनाको सीमासम्म	३७
२०	पानी परिरहेछ	३९
२१	नसोध	४१
२२	यति ठूलो संसारमा	४२
२३	मेरा छोराछोरीकोलागि	४५

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

अनुक्रमणिका

क्रमसङ्ख्या	शीर्षकम्	पृष्ठम्
१	मातृभूता पश्य	२
२	गच्छ शान्तिघोषं प्रसारयन्	४
३	मम राजन् !	६
४	यत्र यत्रापि यासि	८
५	मम स्पृहा	१०
६	रक्ताभा हिमशृङ्खलां स्पृशति	१२
७	पर्याप्तं तद् भविष्यति	१४
८	उषसो रक्तिमा यथा	१६
९	मम प्रेनजगत्	१८
१०	प्रीतिरुदगादियमावयोः	२०
११	शक्नोमि किमुपहर्तुमन्यत्	२२
१२	वाग्बन्धनानि न भवन्ति तत्र	२४
१३	त्वां यद् विहस्य तु विसृष्टवती तदैव	२६
१४	अङ्के प्रकृत्या विजने यदाऽहम्	२८
१५	शुभकामना	३०
१६	किमर्थमेवमाश्वस्ता त्वयि जाता	३२
१७	हृत्स्पन्दनम्	३४
१८	जनकं प्रति सुतायाः स्मृतिः	३६
१९	आसीममभिलाषस्य	३८
२०	वारिवाहो नैरन्तर्येण वर्षति	४०
२१	मा पृच्छ	४२
२२	विशाले विश्वेऽस्मिन्	४४
२३	मत्सन्तर्ति प्रति	४६

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

आमा भएर हेर

आमा भएर बाँडी हेर सन्तानका पीरहरू
आमा भएर बाँडी हेर सन्तानका खुशीहरू
आफ्नोलागि त सबै बाँच्तछन् यहाँ यस लोकमा
अरूकोलागि बाँची हेर सन्ताप अनि दुःखमा

एक पल्ट नियाली हेर आमाका दुवै आँखामा
बुझ्न खोज तिनमा लुकेका दु ख सुस्केराहरू
एकपल्ट अडेर हेर आमाको सङ्लो मनमा
छुन खोज त्यसमा उर्लेका माया ममताहरू

धर्ती भई एक चोटि सही हेर अरूले कुल्चेको
आगो भइ एक चोटि बली हेर अरूले तापेको
आकाश बनेर फैलाई हेर मायाको ओढ्ने
पवन बनेर फिजाई हेर स्नेहको बिछ्यौना

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

मातृभूता पश्य

मातृरूपा प्रजानां त्वं भवाऽधौ सहभागिनी
आनन्दथौ च तासां त्वं भवतात् सहभागिनी
स्वार्थायैव समे जीवाः जीवन्त्यत्र धरातले
जीव त्वं तु परार्थाय दुःखसन्तापहानये

निभाल्यतामेकवारं जनन्या नेत्रयो र्द्वयोः
ज्ञातुं चेष्टस्व तत्रत्यान् शीत्कारान् दुःखमिश्रितान्
निर्मले मातृहृदये पश्य त्वं सुस्थिरः सकृत्
उच्छलत्स्नेहममताः स्प्रष्टुं तत्र यतस्व च

परपादाऽस्कन्दनानि सहस्वावनिवत् सकृत्
सकृत् वैश्वानरो भूत्वा प्रज्वलाऽन्यनिषेवितः
विस्तारयाकाशवत् त्वं प्रीत्यावरणमद्भुतम्
प्रसारयाऽनिलो भूत्वा तन्स्नेहास्तरणं वृहत्

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

शान्तिको ध्वनी छर्दै जाऊ

पुस माघ महिना जस्तै पारिलो घाम बनेर
यो आकान धर्ती बीचको कुहिरो हटाइदेऊ तिमी
ध्रुवतारा जस्तै सधैं सत्य अटल अमर बनेर
विकासका लक्ष्य र बाटाहरू पहिल्याइदेऊ तिमी

यी पाइलाहरू तिम्रा सधैं बढिरहून् यसरी नै
हर गाउँ गोठ आँगन पँधेरीमा पुगिदेऊ सिमी
यो उत्साह अनि जाँगर सधैं रहिहोस् यस्तै नै
हर बाधा हाँक र चुनौती पन्छाई बढिदेऊ तिमी

ज्ञानको ज्योति जस्तै गरि चहकिलो र दीगो बनेर
एउटा एउटा गर्दै दियालो सल्काउँदै जाउ तिमी
हरेक नेपालीको मुटुको स्पन्दन स्पन्दन छोएर
देशभक्तिको यो सङ्लो माया–प्रीति गाँस्तै जाऊ तिमी

यो मातृभूमिको भूगोलका रेखा रेखालाई खोजेर
पहाडका गर्खा अनि खेतका गरा टेक्दै जाऊ तिमी
यो जन्मभूमिको इतिहास शब्द शब्दमा रचेर
संसारका कुना कुनामा शान्तिको ध्वनी छर्दै जाऊ तिमी

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

गच्छ शान्तिघोषं प्रसारयन्

त्वं घर्म इव मन्दोष्णो मासयोः पौषमाघयोः
द्यावापृथिव्यो र्मध्यस्थां हर कुज्झटिकां स्वयम्
सदैव ध्रुववत् सत्यो निश्चलो ह्यमरश्च सन्
विकासार्थे लक्ष्यसृतीः दर्शयाऽन्विष्य सर्वतः

पादक्रमाः सदैवाग्रे प्रवर्धन्ताम् तथैव ते
ग्रामान् गोष्ठान्यङ्गणानि प्राप्नुहि त्वं जलाशयम्
एवमेव तवोत्साहः स्फूर्तिश्च वर्धताम् सदा
बाधाः स्पर्द्धास्तथाह्वानं निरस्याग्रे सरो भव

ज्ञानज्योतिरिव स्थाणु र्दीप्तिमान् सततं भव
प्रज्ज्वालयन् सदा गच्छ दारूदीपं गृहे गृहे
प्रत्येकं स्पन्दनं स्पृष्ट्वा स्थितं नेपालिनां हृदि
प्रीतिमालां देशभक्ते र्ग्रथान स्वच्छतायुताम्

अन्वेषयन् मातृभूमे रेखा भौगोलिकीः समाः
शैलग्रामान् क्षेत्रखण्डान् पदभ्यां याहि विलङ्घयन्
इतिहासं जन्मभूमे विरचय्य पदे पदे
गच्छ विश्वस्य कोणेषु शान्तिघोषं प्रसारयन्

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

मेरो राजा

विधवाको सेतो जीवनमा अलिकति रङ् बनेर
रित्तिएको काखमा एक मुठी ममता बनेर
टुहुरिएको शिरमा एक हत्केला वात्सल्य बनेर
मेरो राजा तिमी पुगेका छौ पहाडका गर्खा गर्खामा
मेरो राजा तिमी पुगेका छौ तराईका गरा गरामा

पहरामा खस्किएका कटेराका खरहरू हेरेर
गारो मात्र उभिएका छाना विनाका ती घर देखेर
घाइतेको वेदनामा पिल्सिएको जीवन त्यो छोएर
मेरो राजा तिमी रोएका छौ कतिका आँसुसँगै
मेरो राजा तिमीले बाँडेका छौ कतिका दुक्ख दर्द

पाइला पाइलामा सिङ्गो कहानीको भूमिका छोडेर
मुहार मुहारमा हर्षको उर्लंदो लहर बाँडेर
हत्केला हत्केलामा विश्वासको दरिलो स्पर्श छाएर
मेरो राजा तिमी बाँचेका छौ यो धर्तीको कण कणमा
मेरो राजा तिमी बाँचेका छौ यो धर्तीको जन जनमा

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

मम राजन् !

विधवाजीवनेऽरङ्गे स्वल्पो रङ्ग इव, प्रियः
रिक्तक्रोडं मुष्टिमात्र–ममतामयतां श्रितः
अनाथशीर्षे वात्सल्यमयं करतलं दधत्
प्राप्तोऽसि मम राजँ स्त्वं पर्वतानां तले तले
प्राप्तोऽसि मम राजँ स्त्वं समभूमेः स्थले स्थले

भृगुभ्रष्टकुटीराणां त्वं काशाद्यवलोकयन्
भित्तिमात्रावशिष्टानि छदिशून्यगृहाणि च
व्यथाप्लुष्टं सव्रणानां तेषां संस्पृश्य जीवनम्
मम राजन् रोदिषि त्वं कियतामश्रुभिः सह
मम राजन् निरविशत् कतीनामापदो भवान्

पदे पदे समग्रायाः कथाया भूमिकां सृजन्
हर्षोल्लासप्रवाहांश्च वितीर्य हि मुखे मुखे
विश्वासस्य दृढं स्पर्शं हस्ते हस्ते विधाय च
व्याप्तोऽसि मम राजँ स्त्वं भूमेरस्याः कणे कणे
मम राजञ्जीवितोऽसि भूमेरस्याः जने जने

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

जहाँ जहाँ जान्छौ

उकाली ओह्रालीहरूमा भन्ज्याङ अनि चौतारीहरूमा
सुन्दर ती दहहरूमा हिमालका विशाल छातीहरूमा
जहाँ जहाँ जान्छौ तिमी म पाइला बनी पछ्याइरहन्छु
ती छहरा खोला खहरेहरूमा सम्झना बनी बगिरहन्छु

तराईका हरिया फाँटमा पहाडका तरेलीहरूमा
हिमालका सुन्दर अनि विकट ती बस्ती बस्तीहरूमा
जहाँ जहाँ जान्छौ तिमी म बाटो बनी साथै आइरहन्छु
ती सुस्केरा थकाइ सुसेलीहरूमा गीत बनी गुन्जिरहन्छु

मुटु कमाउने जाडाहरूमा कपाल दुख्ने गर्मीहरूमा
मन हर्ने सुन्दर दृश्य शान्त शीतल वातावरणमा
जहाँ जहाँ जान्छौ तिमी म आकाश बनी देखिरहन्छु
ती लेक, बेंसी अनि पाखाहरूमा पवन बनी भेटिरहन्छु

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

यत्र यत्रापि यासि त्वम्

उपत्यकाधित्यकयो र्द्यौराल्यामपि चत्वरे
ह्रदेषु च मनोज्ञेषु हिमाद्रे र्व्यूढ सानुषु
अनुगन्तास्मि पादाङ्कायिता यत्र प्रयास्यति
अनुगन्तास्मि तत्रैव नदीषु निर्झरेषु च
स्मृतिरूपा च कुल्यासु वहामि सततं तव

मध्यदेश-हरिद्भूमौ शैलानां च तले तले
विकटासु मनोज्ञासु हिमाद्रे र्वसतिष्वपि
यत्र यत्रापि यासि त्वमायास्याम्यध्वरूपिणी
निःश्वासश्रान्ति शीत्कारसमयेष्वपि तत्र ते
संगीतरूपं दधती गुञ्जिष्यामि निरन्तरम्

हृत्कम्पकेषु शैत्येषु शिरोदाह्यातपेषु च
दृश्ये मनोहरे शान्ते परिवेशे च शीतले
यत्र यत्रापि यासि त्वं पश्याम्याकाशरूपिणी
शैलानां तेषु श्रृङ्गेषु व्यासेषूपत्यकासु च
मारुतं रूपमासाद्यऽश्लिष्यामि त्वां निरन्तरम्

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

पाए हुन्थ्यो

यो कोलाहलको वास्तविकतालाई विर्सिदिएर
कहिलेकाहीं एकान्तमा एक्लै हराउन पाए हुन्थ्यो
यो कृत्रिम हाँसो र अभिनयलाई छोडिदिएर
कहिलेकाहीं आफैंलाई एक छिन खोज्न पाए हुन्थ्यो

आफैंले कोरेका यी छरिएका कविताहरू टिपी
एक एक शब्दको मर्मलाई फेरि बुझ्न पाए हुन्थ्यो
आफैंले भोगेका यी दुःखी जिन्दगानी सम्झी
एक दुई क्षणका नशालाई फेरि चुम्न पाए हुन्थ्यो

खोलाका धूनहरू सुनेर पूर्णचन्द्र किरणमा
तलाउको बीचबाट हिमालको सौन्दर्य त्यो पर्खेर
डाँफे मुनाल खोजी हिंडी लाली गुराँसको देशमा
जिन्दगीका केही पल त्यहीं बुझाउन पाए हुन्थ्यो

सूर्योदयको दृश्य सुतेकी धर्ती सुस्तरी बिउँझेकी
पानी परेपछि बसन्तको बगैंचामा फुलेका फूल
सूर्यास्तमा आकाशको रङ बदलिएको विस्तारै
प्रकृतिका मीठा स्मृति फेरि दोहराउन पाए हुन्थ्यो

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

मम स्पृहा

कोलाहलस्य विस्मृत्य हृदस्य वास्तविकीं स्थितिम्
कदाचिदेकला शून्ये निलीयेयेति मे स्पृहा
कदा च हास्याभिनयौ परित्यज्यैव कृत्रिमौ
अन्वेषयेयमात्मानं मुहूर्तमिति मे स्पृहा

आत्मना ग्रथिता एव कविता अवचित्य ताः
मर्म प्रत्येक शब्दानां पुनर्ज्ञातुं स्पृहा मम
सुखदुःखमयं स्मृत्वा स्वानुभूतं हि जीवनम्
पुन श्चुम्बितुमेकद्व—क्षणमादान् स्पृहा मम

श्रावं श्रावं सरित्स्वानं पूर्णचन्द्रस्य दीधितौ
प्रतीक्षमाणा सौन्दर्यं सरोमध्यात् हिमाद्रिगम्
डाँफे[1]—मुनाल[2]—मन्विष्य देशे रक्तगुराँसके[3]
जीवनस्य पलान् काश्चित् दातुं तत्रास्ति मे स्पृहा

---

१ राष्ट्रिय पक्षिविशेषः, २ पक्षिविशेषः ३ राष्ट्रिय पुष्पविशेषः

समोदिमच्छटां, सुप्तोत्थितां पृथ्वीं शनैः शनैः
वृष्टेः पश्चात् फुल्लितानि वसन्तकुसुमानि च
सूर्यास्ते नभसो रङ्गं परिवर्त्तं शनैः शनैः
आवृत्तां कामयेयं भूयो मधुरां प्रकृतेः स्पृहां

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

हिमश्रृङ्खलामा लालीले छोयो

हिमश्रृङ्खलामा लालीले छोयो सूर्य उदायो पूर्वमा
चिसो सतहमा गर्मीले छोयो हुस्सु उठाई दहमा
एक्लो जीवनमा मायाले छोयो प्रीति विउँझाई मनमा

ग्रीष्मको हावा चलेको शीतल मन लाग्छ छोइरहूँ
सल्लाको घारी झुलेको सूस्तरी मन लाग्छ हेरिरहूँ
मायाको साथ भुलेर यसरी मन लाग्छ वसिरहूँ

पहाडका तरेलीपिच्छे अडी अडी भावना विउँझाउँ
प्रकृतिका सुन्दर छटा चुनी चुनी आँखामा अटाउँ
मायालुका झझल्काहरू छानी छानी सम्झना सजाउँ

त्यो नीलो नभ बीच सरेको मेघ हूल हूल बटुल्दै
हरियो खेत बीच बगेको खोला टल टल टल्कँदै
जीवन मृत्यु बीच साँचेको माया पल पल संगाल्दै

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

रक्ताभा हिमश्रृङ्खला

रक्ताभा हिमश्रृङ्खला स्पृशति वै प्राच्यां च सूर्योदयः
शीतं तत्तलमुष्णता स्पृशति सा हच्यूद्धूय वाष्पं ह्रदे
स्पृष्टं जीवनमेकलं प्रियतयाऽप्युद्बोध्य प्रीतिं हृदि
रक्ताभा हिमश्रृङ्खला ... ...

ग्रीष्मे शीतलमारूतं सुखकरं स्प्रष्टुं सदा कामये
प्रेङ्खन्तीं सरलावलीमपि शनैः द्रष्टुं सदा कामये
प्रीतौ विस्मृतमानसा प्रियमुपस्थातुं सदा कामये
रक्ताभा हिमश्रृङ्खला ... ...

शैलश्रेणिषु संयता प्रतिपदं प्रोद्भावये भावनां
वारं वारमथो दृशोः किमुदधे तां प्राकृतीं वा च्छटाम्
प्रीत्याभासमहो विचिन्त्य हृदये संभूषयाणि स्मृतिम्
रक्ताभा हिमश्रृङ्खला ... ...

नीले व्योम्नि सरद्बलाहककुलं संचित्य संचित्य तत्
क्षेत्रे वा हरिते नदी प्रवहणे भास्वज्ज्वलं निर्मलम्
प्रीतिं जीवनमृत्युमध्यविचितां संरक्ष्य नक्तंदिवम्
रक्ताभा हिमश्रृङ्खला ... ...

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

सकं पुग्छ

इच्छा आकांक्षा अनि अभिलाषामा तिम्रा
मैले एक कण माते पुऱ्याउन सके हुन्छ
जीवनका निराशा र थकाइहरूमा तिम्रा
मैले आशा र विश्राम विछ्याउन सके पुग्छ

लक्ष्यको सुनौलो योजनामा अवरोध बनी
जब आउँछन् समस्या घेरेर चारै दिशा
त्यहाँ जाँगर र होसलाको मुहान खुलाई
तिम्रा पाइलाहरू अगि बढाउन सके पुग्छ

कर्तव्यको कठिन पथमा विघ्न बाधा बनी
जब आउँछ द्विविधा नीति कर्म अल्मलाई
त्यहाँ आँट र विश्वासको दरिलो स्तम्भ ल्याई
तिम्रो आत्मबललाई टेवा दिन सके पुग्छ

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

पर्याप्तं तद्भविष्यति

त्वदाकांक्षा पूर्तये मे कणमात्रसहायता
संभवेद् यदि मन्येऽहं पर्याप्तं तद्भविष्यति
त्वज्जीवनस्य नैराश्यश्रमेष्वाशां सविश्रमाम्
अहं विस्तारयेयं चेत् तत् पर्याप्तं भविष्यति

उद्देश्यस्य तव स्वर्णयोजनासु यदा यदा
दिशो व्याप्य समायान्ति समस्या अवरोधिकाः
उत्साहस्य च जागर्तेः मूलमुद्गाट्य तत् मया
तव क्रमाश्चेत् वर्धयेरन् तत्पर्याप्तं भविष्यति

विघ्नरूपा द्वैधनीति विघ्नन्ती कर्मपुष्कलम्
यदाऽऽयास्यति कृत्यस्य काठिन्यमय वर्त्मनि
विश्वासोत्साहयोः स्तम्भद्वारेणाऽत्मबलं तव
दृढं चेत् विदधीयाऽहं तत् पर्याप्तं भविष्यति

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

उषाको लाली झैं

तिम्रा पाउहरूमा म सधैं झुकिरहन्छु
तिमी उठाइरहू माया र आशीष थपी
तिमी भरिरहू सिउँदो म नुहिरहन्छु
न टुटोस् अब सिलसिला कहिल्यै पनि

सगरमाथालाई छुने उषाको लाली झ
तिम्रो मायाको श्रृङ्गार सधैं सजिरहोस्
निरन्तर बग्ने खोलानालाको धुन झैं
तिम्रो प्रीतको झङ्कार सधैं गुन्जिरहोस्
तिमी आँखाले बोलिरहू म पढिरहन्छु
न परोस् आवश्यक शब्द कहिल्यै पनि

परमात्मासंग आत्माको सम्बन्ध रहे झैं
मेरो मन तिम्रो अर्चनामा डुबिरहोस्
अज्ञानलाई सधैं ज्ञानको खोज रहे झैं
मेरो आराधना सधैं तिम्रो रहिरहोम्
तिमी आइरहू यस्तै म बोलाइरहन्छु
न छुटोस् यसको क्रम अब कहिल्यै पनि

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

उषसो रक्तिमा यथा

विनता सर्वकालं स्यां त्वत्पादयुगले शुभे
त्वमुत्थापय मां प्रेम्णाऽऽशिषा संवर्ध्य सर्वदा
सीमन्तं भर मे नित्यं नम्रीभूताऽस्मि सर्वदा
न त्रुटचतु त्वयाऽऽरब्धा परिपाटी कदाचन

स्वर्गमस्तकसंस्पर्शी[1] प्रभात रक्तिमेव तत्
तव प्रीतेस्तु श्रृङ्गारः सर्वदैव विराजताम्
निरन्तरं प्रवहतां निर्झराणां निनादवत्
तव प्रीतेश्च झङ्कारो नैरन्तर्येण गुञ्जतु
वद त्वं चक्षुषा नित्यं पठामि तदहं सदा
शब्दावश्यकता तत्र जायतां न कदाचन

सुनिश्चितोऽस्ति सम्बन्धो यथात्मपरमात्मनोः
अर्चनायां तव तथा मम चित्तं निमज्जतु
यथाऽज्ञानं भवेन्नित्यं ज्ञानान्वेषणतत्परम्
तथा ममाऽराधनाऽपि भवतात् त्वत्पराऽनिशम्
आयाहि त्वमविरतम् एवमेवाऽह्वयाम्यहम्
इतो विच्छिद्यतां नैव सैष जातुचन क्रमः

---

१ आङ्ग्लभाषायाम् एभरेष्ट

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

मेरो मायाको संसार

मेरो मायाको संसार धेरै ठूलो कहाँ छ
तिम्रो पोते र सिन्दूर भरिमा अटेको छ
मेरो सुखको मुहान धेरै टाढा कहाँ छ
तिम्रो खुशी र मुस्कानभरिमा छल्केको छ

कहिले जिस्किएरै भए पनि यो मायाको तिरस्कार नगर
मान्छेको मन कमलो हुन्छ ओइलिदेला भो खेलाँची न गर
मायाकै कुरा न हो त्यति दरिलो कहाँ छ
तिम्रो र मेरो विश्वासभरिमा बाँचेको छ

कहिले बेहोसीमै भए पनि यो मायाको केही विकल्प न खोज
मान्छेको मन स्वाभिमानी हुन्छ ढुङ्गा वन्ला भो खेलाँची न गर
निद्राकै कुरा न हो लामो जीवन कहाँ छ
तिम्रो र मेरो सपना भरिमा बितेको छ

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

मम प्रेमजगत्

क्व मे महत् प्रेमजगत् ? त्वदीये
ग्रैवेयसिन्दूरयुगे हि माति
मत्सौख्यमूलं च कुतोऽस्ति दूरे ?
अस्त्युच्छलत्त्वत्स्मितमोदयोस्तत्

प्रीतिं न मे हेलय नर्मतोऽपि
मनो मृदु म्लायति मानवस्य
प्रीतिर्हि सात्यन्तदृढा कुतोऽस्ति ?
त्वन्मत्प्रतीतौ खलु जीविताऽस्ति

मैतत् विकल्पय प्रेमाऽनवधायाऽपि जातुचित्
शिलीभवेद् मानिमनः परिहासं विधेहि न
वस्तुस्थित्याऽस्ति निद्रैव क्वाऽस्ति दीर्घं नु जीवनम्
व्यतीतम् विद्यते तत्तु ह्यावयोः स्वप्निकेऽवधौ

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

उठिदिएछ माया यो हाम्रो

तिमीले जति नै माया दिए पनि मेरो माया
मुटुको तिर्खा मेटिने छैन यो जुनीभरिमा
तिमीलाई जति दिऊँ यो मुटुबाट झिकेर
माया यो मेरो सिद्धिने छैन सयौं सय जुनीमा

आँसुका झरीले व्यथाका बादलले आएर
कहिल्यै सक्ने छैनन् पखाल्न धमिल्याउन
हर्षको सीमा नाघी नभ नै बर्सिदिए पनि
कहिल्यै सक्ने छैन बढ्न माया यो भन्दा बढी

धर्ती नै समेटी उठिदिएछ माया यो हाम्रो
क्षितिज नाघी फैलिदिएछ अनन्तसम्म नै
दुइटा मुटु बोलेछन् त्यहाँ एउटै आत्मामा
स्वर्ग र धरा बसे छन् त्यहाँ एउटै आँगनमा

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

प्रीतिरूदगादियमावयोः

त्वया यावानपि प्रेमा दीयते मम वल्लभ !
चेतस्तृषा न मे तृप्तिमिह जन्मनि यास्यति
तुभ्यं मम हृदुद्धृत्य प्रेम्णि दत्तेऽपि यावति
न समाप्ति यास्यति तत् प्रेम जन्मशतैरपि

अश्रुरूपझरीभिश्च व्यथामेघैः शतैरपि
क्षालनं दूषणं चैव नैव शक्यं कदाचन
हर्षसीमानमुल्लङ्घ्य नभो वर्षेत्तथापि नो
एतस्मादधिकं प्रेम्णा वर्धितुं न च शक्यते

आवेष्टच धरणिं प्रीतिरूदगादियमावयोः
विलङ्घ्य क्षितिजान् प्रापत् अन्तहीनां च विस्तृतिम्
तत्र प्रावोचदेकस्मिन्नात्मन्येव द्वयं हृयोः
स्थिते प्राङ्गण एकस्मिन्नेव तत्र च रोदसी

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

के चढाउन सक्छु म

यी पाउहरूमा के चढाउन सक्छु म
तिमीले न दिएको मेरो के छ भनूँ म
सिङ्गो मलाई नै दिएछौ उपहार
मेरो जे भन्नु हो सबै तिम्रै उपकार

तिम्रो माया ममताको छहारी मुनि
तिम्रा आशीष अनि उपदेश सुनी
बाँचून् यी तिम्रा सन्तति सधैंभरी
देशका वीर सपूत विभूति सरि

तिम्रै स्नेह र वात्सल्यले सिंचिएर
आज फुले यी आँगनमा फूलहरू
तिम्रै त्याग र तपस्याले छेकी गोडी
आज हुर्के हुरी टरी यी मुनाहरू

तिम्रै जीवनको बलिदानमा भिजी
बलेका छन् आज कुलमा दीयाहरू
तिम्रै कर्तव्यको महानतामा नुही
झुकेका छन् आज श्रद्धामा शिरहरू

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

शक्नोमि किमुपहर्तुमन्यत्

शक्नोमि किं चरणयोरुपहर्तुमन्यत्
किंवा मम त्वदविसृष्टमिहास्ति वस्तु ?
पूर्णाऽहमेव विहितोपहृतिस्त्वयेयम्
यत् किञ्चिदस्ति मम सोपकृति स्तवैव

छायातले मधुरप्रेममम्मत्वयोस्ते
आशीर्मयं त्वदुपदेशवचो निशम्य
जीवन्त्वनारतमिमाः सकलाः प्रजास्ते
देशस्थवीरवरपुत्रविभूतिभूताः

त्वत्स्निग्धवत्सलजलायितभावसेकैः
पुष्पाण्यहो विकसितानि ममाङ्गणेषु
त्यागैस्तपोभिरपि तेऽम्बुमलादिदानैः
वात्यां विलङ्घ्य विकसन्ति च कुड्मलानि

त्वज्जीवनार्द्र वलिदानसुतैलयोगै
र्दीप्ता ज्ज्वलन्ति सततं कुलवंशदीपाः
कर्तव्य गौरवकथासु तवाऽनताति
नम्रीभवन्ति हि शिरांसि समर्पितानि

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

वाचाहरू त्यहाँ हुन्नन्

आँसु र सुस्केराका वाचाहरू त्यहाँ हुन्नन्
हाँसो र खुशीका कसमहरू त्यहाँ हुन्नन्
माया र विश्वासमा कहिल्यै वाचा बाँधिन्नन्
साक्षी चाहिन्नन् त्यहाँ किरिया खाइन्नन्

लाग्दछ माया त्यो लाएर कहाँ लाइने हो र
खोसेर पाइन्न त्यो न त माग्दैमा नै दिइन्छ
समय बदलिँदैमा बदलिने त्यो होइन
जीवनको परिधि भित्र सीमित त्यो छैन

सम्झाउन सकिन्न केही परिभाषा दिएर
प्रीतिको छैन यहाँ खोजेर उपमा कुनै
देखाउन सकिँदैन केही प्रमाण दिएर
त्यसको छँदै छैन पाइन्न यहाँ आकृति कुनै

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

वाग्बन्धनानि न भवन्ति तत्र

नाश्रूणि शीत्कारवचांसि तत्र
हास्येऽथ हर्षे शपथाश्च नैव
विश्यास प्रेम्णो न च सा प्रतिज्ञा
न जातु साक्षी शपथाश्च नैव

प्रीतिः स्वतः स्यात् क्रियते न सा क्वचित्
हर्तुं न शक्या न च याच्ञयाऽऽप्या
कालेन नाऽसौ परिवृत्तिमृच्छति
न जीवनीये परिधौ च तिष्ठति

प्रीति न बोध्या परिभाषया क्वचित्
नवोपमानं परिलभ्यते क्वचित्
न वा प्रमाणैः परिसाध्यते क्वचित्
तदाकृति नास्ति न लभ्यते क्वचित्

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

तिमीलाई विदा मात्रै दिइसकेथें

तिमीलाई हाँसेर बिदा मात्रै दिइसकेथें
आँसु झरिसकेछन् म तिनलाई पुछ्न थालें
तिमी मलाई छाडी गइसकेका मात्र के थियौ
तिमी फर्कने दिन म हत्तारिंदै गन्न लागें

यो दुई दिनको विछोड पनि कति न मीठो
के बिसिए जस्तो हराए जस्तो न पुगे जस्तो
मान्छेको हृदय बीच पनि शून्यपन कस्तो
ताराहरूलाई छाडी चन्द्र लुकिदिए जस्तो

यी दिन यी रातका हर पल नरमाइला
लाग्छ समय नै सुस्तिएर चलिदिए जस्तो
ती मीठा गीतका धून पनि कति झर्कोलाग्दा
फूल झरी काँडा मात्र बाँकी भइ दिए जस्तो

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

त्वां यद् विहस्य तु विसृष्टवती तदैव

त्वां यद् विहस्य तु विसृष्टवती तदैव
अश्रूणि पेतु रथ मार्जयितुं प्रवृत्ता
त्वं मां विहाय गत एव तदा तवैव
प्रत्यागमाहगणने त्वरितं प्रवृत्ता

सत्यं दिनद्वयगतोऽपि कटु वियोगो
किं विस्मृतं हृतमिवाल्पमिव व्यनक्ति
शून्यं नु कीदृशमहो जनसंकुलेऽपि
चन्द्रे निलीन इव खे भगणान् विहाय

नक्तं दिवं प्रतिपलं न मनोऽभिरामम्
कालः प्रतीयत इवास्ति चलन् सुमन्दम्
गीतिध्वनाश्च मधुरा क्लमदा अभूवन्
मन्ये सुमे पतति कण्टक एव शिष्टः

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

सुन्सान प्रकृतिको काखमा जब

सुन्सान प्रकृतिको काखमा जब
तिम्रो साथ म एक्लै बसेकी हुन्छुं
त्यस वेला त्यो अलौकिक शून्य भित्र हराई
तिमी म र प्रकृति बीच एउटा धून सुन्छु
जिन्दगीको सबैभन्दा सुरिलो संगीत बनी
त्यो एकनास मीठो मधुरो भई गुन्जिरहन्छ

तिम्रा आंखाले जब बोलिदिन्छन्
मुटुको पींधभरिका भावहरू
त्यस वेला मेरो समस्त संसार सांग्रिएर
तिम्रो एउटैं नानीमा गएर अटाइदिन्छ
त्यहाँ जतातत म आफैलाई देखिदिन्छु
तिम्रा आँखामा तिमीमा अनि तिमी वरिपरि

मेरो छायाको सिरानीमा तिमीले
निदाएको झैं गरी आँखा चिम्लिदिंदा
मेरा सुख दुक्ख आँसु हाँसो त्यहीं विसिदिन्छु
त्यो मुहारभरि शान्तिको आभा झल्केको देख्छु
जीवन मृत्यु अनि सृष्टिको परिधि पारि हेर्दा
तिमीमैं म आफूलाई मिलिसकेको पाउँछु

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

अङ्के प्रकृत्या विजने यदाऽहम्

अङ्के प्रकृत्या विजने यदाऽहम्
त्वया सहैका निभृतं स्थिता स्याम्
तद्विव्यशून्ये मिलिता श्रृणोमि
ध्वनिं हि ते मे प्रकृतेश्च मध्ये
मज्जीवनस्योच्चतमं समन्तात्
गीतं च तद् गुञ्जति मोहकारि

नेत्रे यदा ते वदतो हृदिस्थान्
तलस्थितान् सूक्ष्मतमांश्च भावान्
विश्वं वृहद् संकुचितं तदा मे
माति त्वदीयैककनीनिकायाम्
पश्याम्यहं मां परित स्तवाक्षि
त्वयि स्थितां त्वत्परिवेशलग्नाम्

छायोपधाने मम निद्रितो यथा
निमील्य नेत्रे त्वमभूर्यदा तदा
हास्याश्रुदुःखादि च विस्मरामि
पश्यामि शान्तेश्छविमानने तव
पारे हि सृष्टे र्जनुषो मृतेश्च
प्राप्नोमि मां त्वद् हृदये विलीनाम्

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

शुभकामना

शुभकामना भरी हरेक सासमा
तिम्रो दीर्घायुको कामना गर्न सकूं म
शुभकामना भरी हरेक पलमा
तिम्रो जीवनमा सुवास छर्न सकूं म

आँखाका दुई घडा प्रीतले भरेको
हरेक बूँदले अभिषेक देओस्
श्रद्धा भक्ति विश्वास मायाले उनेको
हर शब्द यो मङ्गल माला बनोस्
शुभकामना भरी हरेक उषामा
तिम्रा विहानीहरू रँगाउन सकूँम

मुटुको दीयोमा सधैं बलिरहने
अखण्ड बत्ती पथदर्शक रहोस्
सधवाको सिउँदोमा झल्किरहने
सिन्दूर झैं शुभ त्यो जीवन बनोस्
शुभकामना भरी हरेक सन्ध्यामा
तिम्रा साँझहरू सजाइदिन सकूँम

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

शुभकामना

श्वासनिश्वासमालासु संग्रथ्य शुभकामना
तव दीर्घायुषः कर्तुं शक्नुयां ननु कामनाम्
शुभसङ्कल्पपुष्पाणि प्रविकीर्य प्रतिक्षणम्
त्वज्जीवने विकिरितुं शक्नुयाम् मृदुसौरभम्

स्वर्णाक्षिघटयुग्मस्थैः प्रीतिपूरितवारिभिः
विन्दुविन्दुभिरेवास्तु तव पूर्णाभिषिञ्चनम्
श्रद्धाभक्तिमयाश्चैव प्रीतिविश्वासगर्भिताः
सर्वेऽपि शब्दास्ते सन्तु कण्ठे मङ्गलमालिकाः
सर्वेषूषःस्वविरतं प्रपूर्य शुभकामनाम्
अहं सम्यक् रञ्जयितुं त्वत्प्रभातानि शक्नुयाम्

अनारतं प्रज्वलन्ती दीपे हृदयरूपिणी
अखण्डवर्तिका नित्यं भूयात् ते पथदर्शिका
सीमन्ते सधवायाः हि द्योतमानमनारतम्
सिन्दूरमिव ते भूयात् सुभव्यं दीर्घजीवनम्
अहं सन्ध्यासु मनसा प्रपूर्य शुभकामनां
शक्नुयां सर्वसर्वास्ताः सन्ध्या भूषयितुं तव

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

किन हो यति भरोसा वसेछ तिमीमा

कैले यो माया बिर्से पनि भूलेर दिनमा
घुमी त यहीं आउँछौ फर्केर वासमा
सुन्ने छु तिम्रै आवाज गोधुली याममा
किन हो यति भरोसा वसेछ तिमीमा

कतिका खुसी वन्दछौ अरूको सामुमा
केही छ वाँकी अवश्य साँचेको आफूमा
साथ त्यो मेरै हुनेछ एक्लोपनमा
किन हो यति भरोसा वसेछ तिमीमा

तेजले धर्ती ढाके पनि उज्यालो घाममा
केही छ तिम्रो सायद धमिलो मनमा
मायाको दीयो मेरै हो अँध्यारो पलमा
किन हो यति भरोसा वसेछ तिमीमा

सुखको वेला हजारौं होलान् साथमा
दुक्खको घडी आउँदा जीवन बाटोमा
हुने छौ तिमी मेरो नै थाकेको वेलामा
किन हो यति भरोसा वसेछ तिमीमा

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

किमर्थमेवमाश्वस्ता त्वयि जाता

कदाचिच्च भ्रमेणेव प्रीतिं विस्मृत्य मद्गताम्
अटन् सायं त्वमावासे प्रत्यायासि सुनिश्चितम्
नित्यं गोधूलिसमये श्रोष्याम्येव तव ध्वनिम्
किमर्थमेवमाश्वस्ता ऽहमभूवमितस्त्वयि

हर्षान्वितो जायसे त्वमन्येषां सविधे कति
अवशिष्टं भवेत् किञ्चित् त्वया सञ्चितमात्मानि
शिष्टं हि तत् मया सार्द्धमेकाकित्वे भविष्यति
किमर्थमेवमाश्वस्ता ऽहमभूवमितस्त्वयि

घर्मे समुज्ज्वले त्विड्भि राच्छनायां च भुव्यपि
मालिन्यं किञ्चिदस्त्येव ते चित्ते इति भाविते
प्रीतिदीपो ममैवास्ति तमसा संवृते क्षणे
किमर्थमेवमाश्वस्ता ऽहमभूवमितस्त्वयि

सुखे सहस्रशो लोकाः भविष्यन्ति त्वया सह
दुःखकाले समायाते जीवनस्य हि वर्त्मनि
श्रान्ते च समये नित्यं त्वं ममैव भविष्यसि
किमर्थमेवमाश्वस्ता ऽहमभूवमितस्त्वयि

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

मुटुको ढुकढुकीमा

मनको निश्चलतामा अडेर
आँखा यी चिम्लिएर म खोज्दछु
भावको निस्तब्धतामा डुबेर
त्यहाँ गई तिमीलाई म भेट्तछु

मायाको स्वतन्त्रतामा बसेको
हाम्रो यो सानो घरको आकार
तिम्रो त्यो अभिलाषामा जन्मेको
मेरो यो माया प्रीतिको संसार

मुटुको ढुकढुकीमा साँचिन्छ
मनको सुख शान्ति र सन्तोष
मायाको निस्वार्थतामा भेटिन्छ
जीवमा भगवानको आलोक

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

हृत्स्पन्दनम्

स्थित्वा हृदो निश्चलतादशायाम्
गवेषयाम्यत्र निमील्य नेत्रे
निस्तब्धभावे च ततो निमग्ना
त्वां प्राप्तवत्येकरसा भवामि

स्वतन्त्र प्रीतिं समधिष्ठितोऽसौ
अस्मद् गृहाकार इहास्ति यो लघुः
जातो हि तस्मिंश्च तवाभिलाषे
मत्प्रीति संसार इहैव राजते

हृत्स्पन्दने सञ्चयमेति शान्तिः
तथा ससन्तोषमनः सुखानि
प्रेम्णो हि निःस्वार्थं विशुद्धवृत्तौ
प्राप्नोति जीवो भगवत्प्रकाशम्

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

बुबा प्रति छोरीको सम्झना

बलेको जीवन ज्योति यो जसको जीवन ज्योतिले
निभेछ छिनमं आज त्यो तेल सकियो दीयोको
पुगेथ्यो समुद्र पानी यो जुन खोलाको साथले
सुकेछ पलमं आज त्यो खोला खहरे भइदियो

शरीर ढलेको त्यही थियो मन्द मुस्कान ओठमा
यसरी छोडेर गयो को ? तोडी बन्धन मोहको
चिनेको जानेको शव त्यो अब खरानी भइ गयो
तैंपनि सम्झना पटमा बाँचिरहेको को हो त्यो ?

उठेको रहेछ फोका त्यो फेरि फुटेर पानी भो
माटोले बनेको देह त्यो फेरि गएर माटो भो
छुटेको रहेछ अणु त्यो आज मिलेर पूर्ण भो
मायाले रचेको खेल यो आज आएर अन्त भो

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

जनकं प्रति सुतायाः स्मृतिः

इदं जीवनमुद्दीप्तं यस्य जीवनरोचिषा
निर्वाणमद्य सद्यस्तत् दीपतैलसमाप्तितः
सागरे तज्जलं प्राप्तं यस्या नद्या हि योगतः
उपेयुषी साऽद्य शोषं कदानीराऽभवत् क्षणात्

शरीरे पतितेप्यस्मिन् स्मितमोष्ठे तु विद्यते
इत्थं विहाय को यातः विच्छिद्य मोहबन्धनम्
शरीरं तत्परिचितं साम्प्रतं भष्मतामगात्
स्मृतिपट्टे तथापीह नित्यं जीवति कोऽस्ति सः ?

उद्बुद्धं बुद्बुदं नष्टं तत्तु जातं पुनर्जलम्
मृदाऽसौ निर्मितो देहो मृदेवाभूत् -मृतः पुनः
शिष्टं तदणु पूर्णेऽद्य मिलित्वा पूर्णतामगात्
मायया रचिता खेला समाप्ताऽद्य समन्ततः

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

चाहनाको सीमासम्म

चाहनाको सीमासम्म तिमीलाई चाहेर अडिसकें
सम्झनाको पींधसम्म तिमीलाई सम्झेर डुबिसकें
तै पनि तिम्रो चाहना हरेक पल्ट नौलो लाग्छ
तै पनि तिम्रो सम्झना हरेक पल्ट उर्लिदिन्छ

जीवनको प्रीति सबै तिम्रै जिम्मा लगाइसकें
कल्पनाको इच्छा सबै एक एक तिमीमै मेटिसकें
तै पनि मेरो प्रीति खोजेर नयाँ दिऊँ लाग्छ
तै पनि मेरो कल्पना छलेर नयाँ इच्छा बन्छ

संगीतका सुर सबै धून तिम्रै भरेर सुनिसकें
प्रकृतिका ऋतु सबै साथ तिम्रै बसेर काटि सकें
तै पनि फेरि सङ्गीत बनेर किन धून उठ्छ
तै पनि फेरि प्रकृति अनौठो किन याम दिन्छ

भावनाका शब्द जति गीत तिम्रै बनेर रित्तिसके
सागरकै बीच पनि भने जति किनार भेटिसकें
तै पनि न्यानो भावना उठेर मन भिजिदिन्छ
तै पनि छाल उर्लेर किनार मेरो नौलो बन्छ

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

आसीममभिलाषस्य

आसीममभिलाषस्य स्थिता त्वामभिलाषुका
स्मृते निम्नतलं यावत् त्वां स्मृत्वाऽऽप्ता निमग्नताम्
तथापि त्वत्स्मृति र्जाता प्रतिवारं नवा नवा
तथापि त्वत्स्मृति र्वेगादुद्गच्छति पुनः पुनः

सर्वा प्रीति र्जीवनस्य तुभ्यमेव समर्पिता
त्वय्येव विलयं नीताः कल्पनायाः स्पृहाः समाः
नवामन्विष्य मत्प्रीतिं मनो वष्टि समर्पणे
मत्कल्पनामनादृत्य नवेच्छा जायते कथम्

सर्वे हि गीतध्वनय स्तावकीनाः मयाश्रुताः
ऋतवः प्रकृतेः सर्वे त्वया सार्द्धं हि यापिताः
संगीतरूपे ध्वनयः किमुद्गच्छन्ति ते पुनः
पुन स्तथापि प्रकृति र्यामान् यच्छति किं नवान्

नो शिष्टाः भावनाशब्दा स्त्वद्गीतौ उपयोजिताः
यथेच्छं सिन्धुमध्येऽपि तटभागान् अवाप्नुवम्
मन्दोष्णभावनोद्रेकान्मनः क्लिन्नं तथापि मे
तथाप्युर्मेः समुच्छालात् तटो भवति मे नवः

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

पानी परिरहेछ

रिमझिम रिमझिम पानी परिरहेछ
एकनास एकोहोरो थामिने नामै नलिई
वर्षायाम तिम्रो साथ रात बितिरहेछ
एकनास सुनसान बिउँझने ठाउँ नदिई

हाँगाबिगा पात पात सबै भिजिरहेछ
चूपचाप स्वीकारेर गुनासो गर्दै नगरी
दुबै मौन, प्रीत खाली यहाँ बोलिरहेछ
मन भन्छ मन सुन्छ विश्राम गर्दै नगरी

उर्ली उर्ली चुलबुल खोला हिंडिरहेछ
डाँडाकाँडा लेक वेंसी रोकिने आशै न राखी
बोल्ने कुरा केही छैन शब्द रित्तिरहेछ
रुझीसंगै बसिरहचौं छुट्टिने कुरै न सम्झी

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

वारिवाहो नैरन्तर्येण वर्षति

वारिवाहः सझंकारं नैरन्तर्येण वर्षति
एकरीत्यैकरूपेण विरामं नैव गच्छति
वर्षायाः समयः रात्रि व्यत्येतीयं त्वया सह
सततं शून्यताच्छन्ना जागृतेरवरोधिनी

शाखाप्रशाखापत्राणि क्लिद्यन्ति सकलान्यपि
स्वीकुर्वन्ति मौनविधिम् अकुर्वन्ति प्रतिक्रियाम्
द्वौ तिष्ठतः केवला सा प्रीतिरेवाऽत्र भाषते
अकुर्वत् खलु विश्रामं मनो वक्ति शृणोति च

सोच्छालं च सरित् याति अविश्रान्ता निरन्तरम्
कदाचित् गिरिप्रान्ते च कदा समतले स्थले
किञ्चिद् वाच्यं नास्ति, शब्दाः समाप्ताः क्लिन्नतां गतौ
आवां मिथो वियोगं तु ह्यस्मरन्तौ सह स्थितौ

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

न सोध

कहाँ हुन्छ माया सस्तो जहीं तही भेटिने
कहाँ हुन्छ प्रीत त्यस्तो जहीं तहीं साटिने
तिम्रो माया भेट्ता कति भयो खुसी नसोध
तिमीले प्रीत साट्ता कति भयो गर्व नसोध

रूझेका आँखाले हेर्दै संकोची लिई हिंडाइ
कलिला ओठका जोडी पात झैं ती कमाई
छोड्दा जन्मथलो कति भयो दुक्ख न सोध
जित्ने तिमी भयौ कति मैले हारें न सोध

कमलो मनको माया सिन्दूरले रँगाई
लजिलो मुखको लाली घुम्टीमा लुकाई
आएँ तिम्रो साथ कति भए वर्ष न सोध
नयाँ थियो बाटो कति भए भूल न सोध

जन्मेको नव त्यो शिशु मातृत्वको चिनारी
मोहनी बाल त्यो लीला जीवनको थालनी
दिने तिमी भयौ कति मैले पाएँ न सोध
दुक्ख सुख गन्दै जाँदा कुनले जित्यो न सोध

ढल्दै जाने यो छोटो जीवन के बचाऊँ
सर्वस्व तिम्रै भो मेरो भनेर के छुट्याऊँ
तिम्रै लिई आड कति दिएँ चोट न सोध
तिम्रै दर्द सही कति खाएँ मात न सोध

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

मा पृच्छ

तादृक् प्रीतिर्न वै शस्ता लभ्या सर्वत्र या भवेत्
न प्रीति र्यत्र तत्रैव विनिमेया च या भवेत्
त्वत्प्रीत्याप्तेः कति मम मुदो जाताः न पृच्छ तत्
मा पृच्छ कति दृप्ताऽहम् त्वत्प्रीते विनिमानतः

दृष्ट्वा दृगम्बुक्लिन्नाभ्यां दृग्भ्यां, गत्या सुमन्दया
पल्लववदोष्ठयुग्मं प्रकम्प्य प्रीतिवर्त्मनि
दुःखं जन्मस्थलत्यागे कत्यभूत् तन्न पृच्छ्यताम्
न पृच्छ कति ते जातो जयो, मे वा पराजयः

विरज्य कोमलां प्रीतिं सिन्दूरेणाऽवगुण्ठने
लौहित्यं तत् सव्रीडस्य गोपाय्य वदनस्य हि
आगताहं त्वया सार्धं कदा ? कालं न पृच्छ्यताम्
आसीदभिनवो मार्गः त्रुटिस्तत्र न पृच्छ्यताम्

मातृतायाः परिचयः शिशुना नवजन्मना
मोहनी बाललीला सा प्रारम्भो जीवनस्य च
दाता त्वं कति संप्राप्तं मया तन्नैव पृच्छ्यताम्
दुःखं सुखं वा कतरत् विजयि तन्न पृच्छ्यताम्

किमर्थं प्रतिरक्षाणि ह्येतत् क्षणिकजीवनम्
सर्वस्वं मे तवैवास्ति विभजानि ममेति किम्
मा पृच्छ कति संघातः त्वय्याधारे मया कृतः
त्वत्पीडया कियद्वारं परस्ताहं न पृच्छ्यताम्

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

यति ठूलो संसारमा

यति ठूलो संसारमा मेरो भन्नु एउटै वास तिम्रो मन
यति धेरै मानिसमा मेरो भन्नु एउटै आफ्नो तिम्रो माया
कहाँ गई सुनाऊँ म मनभरिका कुरा तिमीले न सुने
कहाँ गई विसाऊँ म मुटुभरिका माया तिमीले नलिए

मन मानिसको कहिलेकाहीं सानै कुरामा चस्केर दुख्छ
यस्तै समय हो मनको वह पोखन तिम्रो म सहारा खोज्छु
खुशी मानिसको कहिलेकाहीं यति अथाह चुलिइदिन्छ
यस्तै समय त्यो खुशीको तह रोक्न तिमीमा वाँड्न खोज्छु
यति चोखो प्रीतिको मेरो भन्नु एउटै इच्छा तिम्रो इच्छा
यति थुप्रै कल्पनाको मेरो भन्नु एउटै साथी तिम्रो साथ

एकाविहानै के गुनासो पोखूँ भनी हाँसेर बिताइदिन्छु
कहाँ समय छ व्यस्त छौ भरदिन, कसरी म केही भनूँ
वस्छु पर्खेर म, ढल्केको रातसँग फर्किन्छौ थकित भई
हेर्छु टोलाई म मुहार तिम्रो, कुन मनले उठाऊँ कुरा
यति सुखसयलमा मेरो भन्नु एउटै खुशी तिम्रो खुशी
यति व्यस्त जीवनमा मेरो भन्नु एउटै शान्ति तिम्रो छाया

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

विशाले विश्वेऽस्मिन्

विशाले विश्वेऽस्मिन् भवति मम वासो मनसि ते
तव प्रेमाऽत्मीयं मम जनसमाजेऽति विपुले
ममाऽधिः क्व श्राव्यः प्रिय ! यदि न श्रोतुं प्रभवसि
तवाऽस्वीकारेऽसौ प्रिय ! उपनिधेयः क्वनु रतिः

कदाचिद् दूयेत प्रतनुतमवीजाज्जनमनः
विमृग्ये साहाय्यं प्रकटयितुमाधिं प्रिय ! तव
कदाचित् हर्षः प्रोच्छलति जनचित्ते निरवधि
तदेनं संरोद्धुं त्वयि च वितरामि प्रतिपलम्
इयत्स्वच्छप्रेम्णः फलमपि तवेच्छैव किल मे
अनन्तैः संकल्पैर्भवति तव सङ्गो मम सखा

उपालम्भः प्रातः कथमिति वसामि स्मितमुखी
क्व कालो व्यस्तस्त्वं तदहनि कथं वच्मि किमपि
प्रतीक्षे त्वां श्रान्तं सममुपगतं नीरवनिशि
मुखं खिन्नं वीक्षे रमण ! कथयेयं नु किमपि
विशाले सौख्येऽस्मिन् भवति मम हर्षो मुदपि ते
अतिव्यस्ते काले मम भवति शान्ति स्तव श्रितिः

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

मेरो छोराछोरीको लागि

नेपाल देश रक्षा गर्ने छौं ज्यूँदा नेपाली भै
नेपाली झण्डा उच्च राख्ने छौं वीर सपूत भै
लम्कन तम्सौं एकजूट भै देश उठाउन यो
चम्कनुपर्छ एक मुस्लो भै मास्न अँध्यारो यो

आह्वान आज घन्किएकोछ देश विकासको
ब्यूँझेर सुनौं ढुकढुकी ली मुटु नेपालीको
बिगुल आज फुकिएको छ देश निर्माणको
डटेर कर्मक्षेत्र कुदौं ली माटो नेपालको

लड्नुछ आज शत्रु अशिक्षा, भित्रै सिमानाको
चढाइ गर्नुपर्छ गरीबीमाथि नेपालीको
फुटेर हैन लडौ जुटेर पृथ्वीले सम्झाए झैं
लगाई बुद्धि गरौं सुकर्म पूर्खा विभूति झैं

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

मत्सन्तातिं प्रति

नेपालदेशं रक्षेम जीवन्नैपालका वयम्
वीराः सुपुत्रा रक्षेम हच्चुच्चै नैपालकध्वजम्
समुन्नेतुं देशमग्रे-सराः स्याम सुसंगताः
ज्वालेव तिमिरं हर्तुं दीप्ता स्याम दिवानिशम्

अद्य देशविकासस्याह्वानं प्रध्वन्यते दृढम्
व्युत्थाय स्पन्दनं श्रृण्मो नैपालकहृदोत्थितम्
तूर्यध्वनि ध्वन्यतेऽद्य देशनिर्माणकर्मणः
कर्मक्षेत्रेषु सन्नद्धाः धृत्वा नेपालमृत्तिकाम्

योद्धव्यं शत्रुरूपिण्याऽशिक्षया सीमव्याप्तया
तन्नैपालक-दारिद्र्ये कार्यमाक्रमणं द्रुतम्
पृथ्व्युपदिष्टा[1] युद्धामो संयुक्ता न च खण्डिताः
बुद्ध्या कुर्मः सुकर्माणि यथा पूर्वविभूतिभिः

---

१ पृथ्वी=अस्माकं राष्ट्रस्यैक्यकर्ता पृथ्वीनारायण शाह

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

शुद्धिपत्रम्

विश्वहिन्दुसम्मेलनारम्भत्वेन तत्र प्रस्तोतुं एकस्मिन्नेव दिने मुद्रापयित्वा प्रकाशितत्वाद् यत्र तत्र स्थितस्य मुद्रणस्याशुद्धिमपसारयितुमशक्यत्वात् त्रुटि र्जाता ऽस्ति । तदर्थं क्षमायाञ्चापूर्वकं यथा समयशक्तिमत्र शुद्धिपत्रं प्रस्तूयते । 'व—ब' इत्यादिकं संशोधनार्थं तु समय एव नास्ति ।

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठसं.	पंक्तिसं.
आकान	आकाश	३	२
सिमी	तिमी	३	६
गरि	गरी	३	९
मातै	मात्रै	१३	२
झ	झै	१५	५
रहिरहोम्	रहिरहोस्	१५	१४
भइ दिए	भइदिए	२५	१२
काटि सकें	काटिसकें	३७	१०
प्रेनगत्	प्रेमजगत्	शीर्षकम्	९
तन्स्नेह	तत्स्नेह	२	१२
पदभ्यां	पद्भ्यां	४	१४
स्वल्यो	स्वल्पो	६	१
भास्वज्ज्लं	भास्वज्जलं	१२	१४
मूलमुद्गाट्य	मूलमुद्घाटय	१४	७
हृयोः	हृदोः	२०	११
तवाऽनताति	तवाऽनतानि	२२	१५
विश्यास	विश्वास	२४	३
तद्विव्यशून्ये	तद्दिव्यशून्ये	२८	३
आत्मानि	आत्मनि	३२	६
परस्ताहं	परास्ताहं	४२	२०

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

भवान् निजां

व्यापारस्य वृद्धिं कर्तुं

वाञ्छति चेत् नेपालटेलिभिजनतः

विज्ञापनं कारयतु ।

नेपालटेलिभिजनम्

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

Jayatu Sanskritam, Kathmandu, Nepal